

Päihdepalveluiden haastatteluiden yhteenvedo

Tulsote päihdetyön kehittäminen

Projektikoordinaattorit Eveliina Tyyskänen ja Katja Ristilehto

Haastatteluiden tausta, tavoite ja toteutus

Haastattelut toteutettiin Varhan Mielenterveys- ja päihdepalveluiden johtaja Tommi Väyrysen ja työikäisten palveluiden johtajan Marika Lehtisen toimeksiannosta. Haastattelut toteutti Tulsote:n päihdetyönkehittämissankkeen projektkoordinaattorit Eveliina Tyyskänen ja Katja Ristilehto

Haastatteluiden tavoitteena oli kartoittaa:

- Alueiden tämän hetkinen tilanne päihdepalveluiden osalta
- Käytössä oleva resurssit
- Mitä päihdepalveluita alueet tarjoavat omana työnä ja mitä ostopalveluna

Lisäksi tavoitteena oli viritellä so+te yhteistyötä ja lisätä ymmärrystä päihdepalveluiden kokonaisuudesta

Haastattelut toteutettiin 25.4.-12.6.2023 välisenä aikana teams-tapaamisilla. Jokaiselta alueelta haastatteluun osallistui samanaikaisesti työikäisten sosiaalipalveluiden päällikkö ja miepä-yksikön päällikkö. Joillakin alueilla päälliköt olivat kutsuneet omia alaisiaan mukaan haastattelutilanteeseen.

Varhan päihdepalvelut

Terveyspalvelut

- Sote-keskus

- Mielen- ja päihdepalvelut
+ Sosiaalipalveluita terveyspalveluissa

TE

Sosiaalipalvelut

- Sosiaali- ja vammaispalvelut

- Työikäisten palvelut
+ Terveyspalveluita sosiaalihuollossa

SO

Ostopalvelut

- sosiaalipalvelut
- terveyspalvelut

1. Sosiaalipalvelut: päihde- ja riippuvuustyö SHL 14§, 24§ ja 24a§

Sosiaalihuollon yleispalvelut/ erityispalvelut

- Yleispalvelut:

Lapsiperheiden, työikäisten ja iäkkäiden palvelut ovat yleispalveluja, joissa painopiste on matalan kynnyksen ehkäisevässä työssä. Yleisissä palveluissa tehdään sosiaalihuoltolain tarkoittama palvelutarpeen arviointi, jossa arvioidaan yksilöllisesti, millä palveluilla asiakkaan tarpeisiin pystytään parhaiten vastaamaan. Tavoitteena on, että mahdollisimman suureen osaan asiakkaan tuen tarpeista pystytään vastaamaan yleispalveluilla, kun käytössä on riittävä palveluvalikoima ja valittavat palvelut mitoitetaan tarvelähtöisesti. Tavoiteltavaa on myös, että yleispalveluja hakeva asiakas saisi tarvitsemansa tuen joustavasti ilman luukulta toiselle siirtymistä.

- Erityispalvelut:

Sosiaalihuollon erityispalveluilla puolestaan tarkoitetaan palvelutehtävien kokonaisuutta, jossa painopiste on sosiaalisten ongelmien vähentämisessä ja poistamisessa. Ne tarjoavat kohdennettua ja intensiivistä tukea asiakkaalle silloin, kun yleispalveluissa annettavat sosiaalipalvelut eivät ole riittäviä. Vammaisten palvelut, päihdehuolto ja lastensuojelu puolestaan ovat selkeästi tietyille asiakasryhmille suunnattuja erityispalveluja. Myös vammaispalveluissa ja päihdehuollossa asiakkaalle voidaan laatia palvelutarpeen arvio, jolloin tuen tarpeiden selvittämisessä huomioidaan erityispalvelujen tarve yksityiskohtaisemmalla tasolla.

Suhteessa sosiaalihuollon yleisiin palveluihin, kohdennetut palvelut edellyttävät työtä tekevältä sosiaalihuollon henkilöstöltä yleisiä palveluja syvempää osaamista ja ymmärrystä aihepiiristä. Lisäksi yhteistyö terveydenhuollon kanssa on näissä palveluissa usein keskeisen tärkeää.

Sosiaalipalvelut

24a§ Päihde- ja riippuvuustyön erityiset palvelut
= **Päihdehuolto**
= päihteiden ongelmakäytöstä tai muusta riippuvuuskäyttymisestä johtuvaan tuen tarpeeseen kohdennettuja palveluja

Varhan organisaatiossa **päihdehuolto** on yhdistetty työikäisten palveluihin

Riippumatta siitä, miten näiden sosiaalipalvelujen antaminen on organisoitu, asiakastyössä syntyvät asiakasasiakirjat tallennetaan siihen palvelutehtävään, jonka palveluvalikoimaan sosiaalipalvelu kuuluu ja jossa asiakas mahdollisesti muutoinkin saa tarvitsemaansa tukea.

Sosiaalihuoltolaki -palvelut

1. työkäisten palvelut

SHL 14 §

Tuen tarpeisiin vastaavat sosiaalipalvelut Hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvina sosiaalipalveluina on järjestettävä sen sisältöisenä ja siinä laajuudessa kuin tässä tai muussa laissa säädetään:

- 1) sosiaalityötä;
- 2) sosiaaliohjausta;
- 3) sosiaalista kuntoutusta;
- 3 a) palvelua taloudellisen toimintakyvyn edistämiseksi;
- 4) perhetyötä;
- 5) lapsiperheen kotipalvelua;
- 6) tukipalveluja;
- 7) kotihoitoa;
- 8) tilapäistä asumista;
- 9) tuettua asumista;
- 10) yhteisöllistä asumista;
- 11) ympärivuorokautista palveluasumista;
- 12) Laitospalveluja;
- 13) liikkumista tukevia palveluja;
- 14) päihde- ja riippuvuustyötä;
- 15) päihde- ja riippuvuustyön erityisiä palveluja;
- 16) päiväkeskuspalvelua päihdetyön erityisenä palveluna;
- 17) mielenterveystyötä;
- 18) mielenterveystyön palveluja;
- 19) kasvatus- ja perheneuvontaa;
- 20) lapsen ja vanhemman välisten tapaamisten valvontaa;
- 21) omaistaan ja läheistään hoitavan henkilön vapaata;
- 22) opiskeluhuollon kuraattoripalveluja.

Hyvinvointialue voi lisäksi järjestää muita kuin 1 momentissa tarkoitettuja 11 §:n mukaisiin tarpeisiin vastaavia sosiaalipalveluja.

päihdehuollon palvelut

2.

SHL 24 § Päihde- ja riippuvuustyö = työkäisten palvelut ja/tai päihdehuollon palvelut

-Sosiaalihuollon päihde- ja riippuvuustyöhön kuuluvat **neuvonnan ja ohjauksen lisäksi 14 §:ssä tarkoitettut sosiaalipalvelut** joko yleisinä sosiaalipalveluina tai **päihde- ja riippuvuustyön erityisinä palveluina.**
 -Sosiaalihuollon päihde- ja riippuvuustyöllä tarkoitetaan hyvinvointialueen toteuttamia sosiaalipalveluja ja muuta yksilöön ja yhteisöihin kohdentuvaa toimintaa, jolla vähennetään ja poistetaan päihteisiin ja riippuvuuskäyttäytymiseen liittyviä, hyvinvointia ja turvallisuutta vaarantavia tekijöitä, vastataan päihteiden ongelmakäytöstä tai muusta riippuvuusikäyttäytymisestä aiheutuvaan tuen tarpeeseen sekä tuetaan päihteettömyyttä ja riippuvuusikäyttäytymisestä irrottautumista.

3.

SHL 24 a §

Päihde- ja riippuvuustyön erityiset palvelut = päihdehuollon palvelut
 - Sosiaalihuollon päihde- ja riippuvuustyön erityisillä palveluilla tarkoitetaan **päihteiden ongelmakäytöstä tai muusta riippuvuusikäyttäytymisestä johtuvaan tuen tarpeeseen kohdennettuja palveluja.** Sellaisina on järjestettävä ainakin **sosiaalityötä, sosiaaliohjausta, sosiaalista kuntoutusta ja asumispalveluja.** Päihde- ja riippuvuustyön erityisiä palveluja on järjestettävä tarpeen mukaan avo- tai laitosmuotoisena.
 - Sosiaalihuollon päihde- ja riippuvuustyön erityiset palvelut **täydentävät muita 14 §:ssä tarkoitettuja päihteettömyyttä tukevia tai päihteiden ongelmakäytön vuoksi tarvittavia sosiaalipalveluja.** Päihde- ja riippuvuustyön erityisiä palveluja tulee sovittaa yhteen päihde- ja riippuvuushoidon kanssa 2 a §:n mukaisesti.

Pakolliset palvelut:

- Sosiaalityö
- Sosiaaliohjaus
- Sosiaalinen kuntoutus
- Asumispalvelut

Päihdeasiakkaan PTA:

Työikäisten PTA/ Päihdehuollon PTA

- työikäisten palvelut on yleispalvelua
 - työikäisten palveluista yleisenä palveluna **päihde- ja riippuvuustyön palvelua 24§**- jolloin pta tästä
- päihdehuolto= päihde- ja riippuvuustyön erityiset palvelut 24a§ on erityispalvelua
 - **Päihdehuoltoon** eli Päihde- ja riippuvuustyön erityispalveluihin ohjataan yleispalveluista asiakkaita, joille alkoholin tai muiden päihteiden käyttö on aiheuttanut ongelmia, tai joiden päihteidenkäytöstä aiheutuvia haittoja on syytä selvittää. Päihde- ja riippuvuustyössä voidaan hoitaa myös toiminnallisia riippuvuuksia, kuten peliriippuvuus – jolloin pta tästä

Päihdeasiakas työikäisten palveluissa vai päihdehuollossa

Miten yksikössänne erotetaan työikäisten palveluiden asiakasprosessi ja päihdehuollon asiakasprosessi?

- Alueilla tähän ei ole kriteereitä
- Perustuu yksittäisten työntekijöiden arvioon tai arvioon pta:ssa tai arvioon Soihdussa
- Perustuu organisaatio rakenteeseen esim. Vintti

Missä tilanteessa/ millä kriteereillä palvelutarpeenarviointi tehdään päihdehuollon palvelutehtävissä?

- Alueilla ei ole tähän kriteereitä
- Jos asiakas tulee ns. ”päihdekärki” edellä tai tuen tarpeen perusteella tai ostopalvelun tarve
- Päihdehuoltoa ei ole järjestelmässä-> tehdään työikäisten pta

Huomioita:

-Haastateltavien oli pääsääntöisesti vaikeaa erottaa työikäisten palveluiden asiakasprosessi ja päihdehuollon palveluiden asiakasprosessi

-Päihdehuollon lakisääteisyys saattoi tulla ”uutena” asiana

-Päihdehuolto oli vieras ja päihdehuollon pta vieras, tai päihdehuolto puuttui asiakastietojärjestelmästä

-Päihdehuolto saatettiin käsittää samaksi kuin laituskuntoutus

-Organisaatio rakenne tai yksittäisen työntekijän osaaminen saattoi vaikuttaa ohjautumiseen päihdehuoltoon, eikä niinkään asiakkaan tuen tarpeet

-Sosiaalipalveluiden käsitteet yleispalvelua ja erityispalvelua olivat vieraita

Päihdehuolto

Missä tilanteissa/ millä kriteereillä asiakkaalle syntyy päihdehuollon asiakkuus?

- Alueilla tähän ei ole kriteereitä
- Tuen tarve liittyy päihde- ja riippuvuus problematiikkaan: Pitkäaikaiskäyttö, korvaushoito, tuetun asumisen tarve, hoidon tarve.
- Soihdun arvion perusteella- ”joku muu arvio, ei me”
- Ostopalvelun tarpeen perusteella
- Päihdehuollon asiakkuutta ei ole käytössä, palvelut myönnetään työikäisten asiakkuudesta

Käytetäänkö päihdehuollon asiakkuudessa päihdehuollon määrämittäisiä lomakkeita?

- Pääsääntöisesti kyllä
- Raisiossa ei ole päihdehuoltoa järjestelmässä, alueelta 1, 2 ja 6 puuttuu osittain tai ei ole varmuutta

Huomioita:

- Päihdehuollon kriteerit puuttuivat, asiakasprosessin suunnitelmallisuus puuttui pääasiassa.
- Päihdehuollon asiakkuus saatetaan avata jos on tarve yksittäisen palvelun myöntämiselle
- Kaikilla alueilla ei ole tai ei ole tietoa siitä onko päihdehuollon määrämittaiset lomakkeet käytössä

Työikäisten palveluiden päihde asiakkaan palvelut

Mitä 14§ mukaisia sosiaalipalveluita yksikössänne myönnetään 24§ päihde- ja riippuvuustyön palveluina?

omana työnä?

- Valtaosa alueista nimesi: ohjauksen ja neuvonnan, sosiaalityön, sosiaaliohjauksen
- Sosiaalisen kuntoutuksen ryhmät tai kuntouttava työtoiminta miepä asiakkaille
- Asumisen tuki, tuettu asuminen
- Sh:n kotikäynnit mm. alue 1 ja 2

ostopalvelut?

- Asumispalvelut

Huomioita:

- Alueiden oli vaikea hahmottaa milloin palvelu myönnetään yleisistä palveluista eli työikäisten palveluista ja milloin palvelu myönnetään erityisistä palveluista eli päihdehuollosta
- Usealla alueella kerrottiin että heillä on päihdehuollon palveluita mutta kun asiaa tarkennettiin niin havaittiin palvelun olevan työikäisten palvelua esim. kuntouttava työtoiminta
- Usealla alueella oli hyvin huomioitu työikäisten palveluissa päihdeasiakkaat ja heidän tuen tarpeensa
- Osa alueista myönsi päihdehuollon palveluita työikäisten palveluista koska kahden asiakkuuden avaaminen nähtiin turhana vaikka se tuen tarpeen perusteella olisi ollut asiakkaan etu
- Asumisen tuen ja tuetun asumisen palveluissa oli kovin epäselvää mihin tuen tarpeisiin se vastaa ja minkä palvelutehtävän palvelua se on

Päihdehuollon palvelut

Omana työnä:

- Sosiaalityö ja sosiaaliohjaus pääsääntöisesti työikäisten resurssissa
- Alueella 3 päihdehuollon suunnitelmallista sosiaalityötä (nimetty miepä sos.tt. resurssi olemassa alueilla 1,3,5 ja 7+8)
- Alueella 5 päihdehuollon suunnitelmallista sosiaaliohjausta, psykososiaalista työskentelyä ja kotiin vietävää sosiaaliohjausta (nimetty miepä sos.ohj. Resurssi olemassa alueilla 5,6 sekä 7+8)
- Tuettu asuminen ja asumissosiaalista työtä alueella 5 ja 7+8 ja 3
- Alueilla 7+8 asumispalvelua ja päiväkeskus

Ostopalveluna:

- Asumispalvelut
- Laitoskuntoutus= sosiaalinen kuntoutus
- Tukihenkilö palvelu
- A-klinikan palvelut

Huomioita:

- Päihdehuollon resurssi on alueilla niukkaa tai sitä ei ole ollenkaan
- Päihdehuollossa osaamisvajetta, usealla alueella koetaan ettei ole osaamista työskentelyyn päihdeasiakkaisen kanssa.
- Sos.tt/ sos.ohj työnjako ja työtehtävät kovin erilaisia alueittain- alueen työkuulttuuri näkyy vahvasti
- Suunnitelmallinen päihdehuollon työskentely puuttuu lähes täysin
- Asumissosiaalinen työskentely/ tuettu asuminen sisällöltään erilaista eri alueilla
- Päihdehuollon päiväkeskus toimintaa ja asumispalvelua ainoastaan Turussa
- A-klinikan ostopalveluna katetaan paljon päihdehuollon työtehtäviä vaikkakaan ostopalveluna ei voida korvata lakisääteistä päihdehuollon viranomaistyötä
- Päihdehuollon ostopalveluja myönnetään joillakin alueilla ostopalvelun oman arvion mukaan!

Varhan nykyiset päihdehuollon resurssit

Alue	Sosiaalityöntekijä	Sosiaaliohjaaja	Muu resurssi	Haettava uusi resurssi
1	1 mt+ph (täyttämättä)			2 sosiaaliohjaaja (1 lh siirtymässä päiväkeskustyöhön)
2	työikäisten resurssissa		2 kuntoutusohjaaja, 1 kuntoutusohjaaja määräikainen, 2 lh (mt+ph)	1 sosiaaliohjaaja 1 lähihoitaja
3	1 sos.tt (mt+ph)		1 asumisohjaaja (mt+ph)	1 sosiaaliohjaaja 1 lähihoitaja
4	Työikäisten resurssissa	1 (työskentelee Kemiön saaren asiakkaiden kanssa ja työtehtäviin kuuluu myös muuta tällä hetkellä)		1 sosiaaliohjaaja 1 lähihoitaja Onko tarve 1 jalkautuvaan ruotsinkielistä palvelua tarjoavaan työntekijään?)
5	1 mt+ph (täyttämättä)	1 (vastaava sosiaaliohjaaja) mt+ph	1 asumispalveluohjaaja (lh) 2 x hoitaja (lh) mt+ph	-
6	Työikäisten resurssissa	1		1 sosiaaliohjaaja 1 lähihoitaja
7+8	6	3 +(miepä yksikön (te) puolella sosiaaliohjaaja resurssia)	2 lh+ päiväkeskuksen johtaja (lisäksi omien asumispalveluiden resurssi)	1 sosiaaliohjaaja
Koko Varha				Päihdehuollon/päihde- ja riippuvuustyön erityisten palveluiden johtava sosiaalityöntekijä tai vastaava/johtava sosiaaliohjaaja (yamk)

Päihdehuollon vahvistaminen Varhassa

Päihdehuolto on sosiaalihuollon erityispalvelu, joka on lakisääteistä viranomaistyötä. Erityispalvelut edellyttävät työtä tekevältä sosiaalihuollon henkilöstöltä yleisiä palveluja **syvempää osaamista ja ymmärrystä aihepiiristä**. Päihdehuollon asiakasprosessissa noudatetaan shl:n mukaista lakisääteistä prosessia. Päihdehuollon palveluina tulee ainakin tarjota sosiaalityötä, sosiaaliohjausta, sosiaalista kuntoutusta ja asumispalveluita.

Työkäisten palveluissa tarjotaan yleisinä palveluina palveluita päihde- ja riippuvuustyön palveluita- tämä osaaminen tulee olla kaikilla työntekijöillä.

Päihdehuollossa tarjotaan erityispalveluita, jotka on kohdennettu päihteiden ongelmakäytöstä tai muusta riippuvuuskäyttäytymisestä johtuvaan tuen tarpeeseen- Tämä edellyttää **syvempää osaamista ja ymmärrystä**

Lakisääteisiä edellytyksiä:

- Päihdehuollon palvelutehtävä ja thl:n määrämittaiset lomakkeet tulee ottaa käyttöön.
- Velvoite sovittaa palveluita yhteen terveydenhuollon kanssa- so+te työskentelyn vahvistaminen
- Päihdehuollon kriteerit tulee kuvata ja avata:
 - Milloin päihdehuollon pta ?
 - Milloin päihdehuollon asiakkuus?
- Osaamisen lisääminen ja työtehtävien selkeyttäminen:
 - Päihdehuollon resurssi tulee nimetä ja työtehtävien jakaminen selkeyttää
 - Päihdehuollon asiakasprosessi tulee kuvata ja täsmentää tavoitteellista työskentelyä
 - Päihdehuollon palveluiden sisällöt tulee kuvata

2. Terveyspalvelut: päihde- ja riippuvuushoito TervHL 28§

Hyvinvointialueet vastaavat päihde- ja riippuvuushoidon järjestämisestä

- Päihde- ja riippuvuushoitoon kuuluvat
 - ohjaus ja neuvonta
 - päihdehäiriöiden ja muiden riippuvuushäiriöiden ehkäiseminen, tutkimus, hoito ja kuntoutus monimuotoisina palveluina
 - välittömän vieroitushoidon antaminen kiireellisenä hoitona.
- Hoitoa on annettava henkilön, hänen perheensä ja muiden läheistensä tuen, hoidon- ja kuntoutustarpeen perusteella.
- Päihde- ja riippuvuushoitoa saavalle potilaalle on turvattava hänen tarvitsemansa terveyden- ja sairaanhoidon kokonaisuus. Sillä tarkoitetaan esimerkiksi yleisterveyden ja mielenterveyden hoitoa.
- Päihde- ja riippuvuushoitoa on toteutettava myös perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteistyönä. Potilaan siirtyessä hoitoa antavasta yksiköstä toiseen tai sosiaalihuollon laitos- tai asumispalveluihin on turvattava tarpeenmukaisen hoidon jatkuvuus.
- Päihde- ja riippuvuushoito on suunniteltava ja toteutettava siten, että se muodostaa toimivan kokonaisuuden muun sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa sekä hyvinvointialueella ja kunnissa tehtävän ehkäisevän päihdetyön kanssa.

- Hallitusohjelmakirjauksen mukaisesti mielenterveys- ja päihdelainsäädännön uudistamisesta annettiin syksyllä -22 eduskunnalle hallituksen esitys laeiksi sosiaalihuoltolain ja terveydenhuoltolain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi (HE 197/2022 vp).
 - StVM 24/2022 vp.
- Lait tulivat pääosin voimaan vuoden 2023 alusta lukien – muutamin kohdin voimaantulo vasta 1.7.2023.
- Mielenterveyslakiin ja päihdehuoltolakiin jäi vain tahdosta riippumatonta hoitoa koskeva sääntely, **muu mielenterveys- ja päihdepalveluja koskeva sääntely sosiaalihuoltolaissa ja terveydenhuoltolaissa.**

Terveydenhuoltolaki 28 §

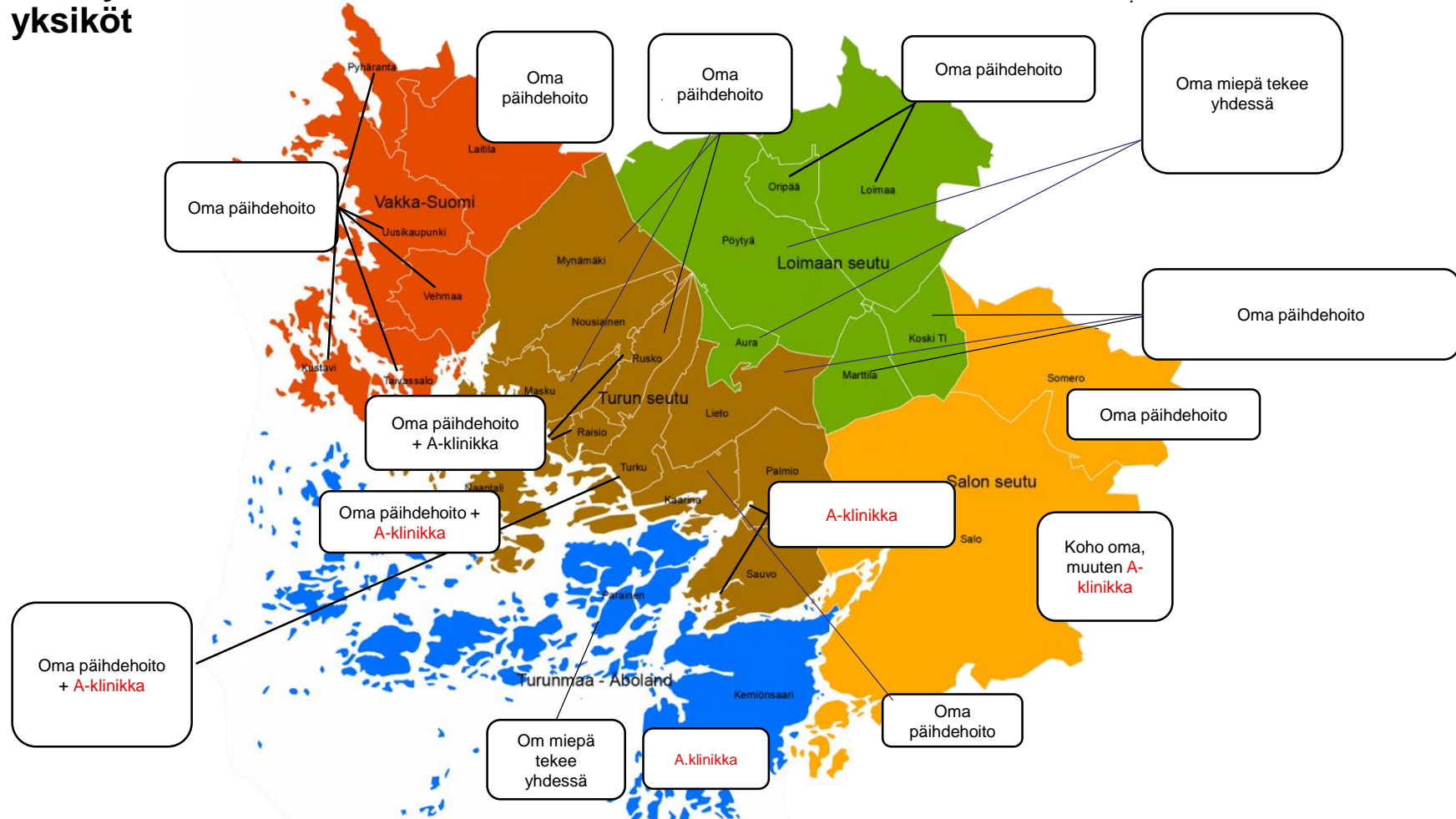
Päihde- ja riippuvuushoito

- Hyvinvointialueen on järjestettävä alueensa asukkaiden päihde- ja riippuvuushoito, johon kuuluu:
 - 1) terveydenhuollon palveluihin sisältyvä ohjaus ja neuvonta, joka koskee päihteettömyyttä ja riippuvuuksilta suojaavia ja niitä vaarantavia tekijöitä sekä päihteisiin ja riippuvuuksiin liittyviä terveyttä ja turvallisuutta vaarantavia tekijöitä; sekä
 - 2) päihdehäiriöiden ja muiden riippuvuushäiriöiden ehkäiseminen, tutkimus, hoito ja kuntoutus monimuotoisina palveluina.
- Hoitoa on annettava henkilön, hänen perheensä ja muiden läheistensä tuen, hoidon- ja kuntoutustarpeen perusteella.
- Päihde- ja riippuvuushoitoa saavalle potilaalle on turvattava hänen tarvitsemansa terveyden- ja sairaanhoidon kokonaisuus. Päihde- ja riippuvuushoitoa on toteutettava myös perusterveydenhuollon ja erikoissairanhoidon yhteistyönä. Potilaan siirtyessä hoitoa antavasta yksiköstä toiseen tai sosiaalihuollon laitos- tai asumispalveluihin on turvattava tarpeenmukaisen hoidon jatkuvuus.
- Päihde- ja riippuvuushoito on suunniteltava ja toteutettava siten, että se muodostaa toimivan kokonaisuuden muun sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa sekä hyvinvointialueella ja kunnissa tehtävän ehkäisevän päihdetyön kanssa.

28 §. Päihde- ja riippuvuushoito, terveystalot

- Psykososiaalinen tuki
 - Terapeuttisen keskustelun
 - Lyhyt terapia
 - Toiminnalliset ryhmät
- Päihteidenkäytön seuranta
 - Mini-interventiot
 - Vieroitusoireiden seuranta ja apu
- Huumeseuja ja laboratorio seurannat
- Opioidikorvaus- ja vieroitushoito
- Diagnostiikka
 - Mittarit, seulat, tutkimukset.
- Lääkehoidot
 - C-hepatiitti ja seurannat
 - Avokatkaisulääkitykset
 - Alkoholiriippuvuuslääkehoidot
 - Muut lääkevieroitukset
- Psykoterapia-arviot ja neuropsykiatriset tutkimukset sekä lähetteet
- Sosiaalisen toimintakyvyn tukeminen
 - Arjenhallinnan tuki
 - Verkostotyö
- Itsehoito
 - Ohjattu omahoito
- Omaisten/ läheisten tukeminen
- Terveystalouden edistämistyö
 - Pistoinfektiot
 - Välineiden palautus
 - Seksuaaliterveys, raskauden ehkäisy
- Somaattisten vaivojen hoito tiiviissä yhteistyössä
- Ajoterveystalot
 - Alko- ja huumeratit ja näihin liittyvät seurannat
- Päihdekartoitukset
 - mm. lastensuojelun pyynnöstä
 - Nuorten päihdepolkutyö (Perhekeskus)
- Haittoja vähentävyty

Terveystieteiden yksiköt

28 §. Päihde- ja riippuvuushoito, terveystalvet

1/5

- **Psykososiaalinen tuki** alueilla hyvin vaihtelevaa. Ei määrättyjä menetelmiä, melko paljon käytyjä koulutuksia.
 - Realisoituvatko koulutukset käytännön työhön?
 - Jutusteluun taipuvia keskustelukäyntejä jonkin verran.
 - Alueita, jossa psykososiaalinen tuki vain koho –potilaille. Muut päihteiden käyttäjät käyvät A-klinikalla.
 - Vain yhdessä yksikössä ryhmätoimintamahdollisuus
- **Päihteiden käytön seurannassa** pääsääntöisesti käytössä samoja ns. ”perusmittareita” (koho –mittarit, huumesekalat, alkomittarit jne.).
- **Huume- ja laboratorioseulonnoissa** paljon eroja. On omia seulapisteitä sekä Tyks labin toimintaa, jossa laboratorion henkilökunta valvoo näytteen otton. Myös A-klinikkaa käytetään.
 - Seulakäytännöt erilaisia; milloin laajahuumesekala, alkoerinäytteet, jne.
 - Vilppitilanteet kun seulan ottaja muu kuin päihdetyöntekijä. Miten tämän jälkeen toimitaan?
 - THL varmennukseen lähettämiset toteutuu eri periaattein.

THL§28
Terveystalvet palveluihin sisältyvä ohjaus ja neuvonta, joka koskee päihdeettömyyttä ja riippuvuuksilta suojaavia ja niitä vaarantavia tekijöitä sekä päihdeisiin ja riippuvuuksiin liittyviä terveystalvet ja turvallisuutta vaarantavia tekijöitä

- **Opioidikorvaus- ja vieroitushoitoa** omana työnä koko alueella (pois lukien Kemiönsaari).
 - Käynnissä oma pilotti yhtenäisiin käytäntöihin ja Turun tilanteeseen, jossa suurin osa koho –potilaista esh:n hoidossa.
- **Diagnostiikassa** käytetään alueella melko samoja mittareita, seuloja sekä A-klinikkaa. Interventiomenetelmät lisänä. Ei yhteneväisyyttä.
- **Muut lääkehoidot** toteutuu hyvin isoin eroin ja osin ei lainkaan
 - Muutamia alueita, joissa asukkaan ei ole mahdollista saada valvottua alkoholivieroituslääkitystä.
 - Muutamia alueita, joissa ei ole valvottuja lääkevieroituksia/-tiputuksia tai avokatkaisulääkityksiä.
 - Paljon eroja miten päihteiden käyttäjät saavat kotiin mm. pkv, pregabaliini lääkityksiä.
 - C-hepatiittihoidot toteutuu, yhtä yksikköä lukuun ottamatta, omana työnä.
- **Psykoterapia-arviot ja neuropsykiatriset tutkimukset sekä lähetteet** tehdään omana sekä A-klinikan työnä.
 - Paljon eroavaisuuksia jonoissa sekä käytännöissä. Esim. miten vaaditaan päihteettömyyttä ja miten siihen prosessin aikana tuetaan.
 - Kahdessa (?) yksikössä oma nepsy –tiimi.
 - Osassa alueista epäselvää myös mihin kukakin jonottaa.

THL§28
päihdehäiriöiden ja
muiden
riippuvuushäiriöiden
ehkäiseminen,
tutkimus, hoito ja
kuntoutus
monimuotoisina
palveluina

- **Sosiaaliseen toimintakyvyn tukemiseen** paljon erilaisia malleja.
 - Osassa alueista on kotiin vietävää palvelua sekä jalkautuvaa työtä, mutta myös alueita, jossa ei lainkaan. Kolmessa yksikössä omat kotiin vietävän palvelun tiimi.
 - Kahdessa kunnassa säännöllinen päihdetiimi, jossa toteutuu monialaisuus.
 - Kaikkialla tehdään verkostotyötä tarpeen vaatiessa. A-klinikan asiakkaiden kohdalla tilanne epäselvä.
 - Ei yhtenäisiä malleja verkostotyöhön, joten työ hyvin henkilöitynyttä.. Työhön vaikuttaa myös se miten tunnetaan yhteistyötahot.
- **Omaisten ja läheisten** tukeen Finfami käytössä koko alueella (pois lukien Kemiönsaari).
 - Yhdessä kunnassa omaisille oma läheistyönmalli. Yhdessä kunnassa lisänä A-klinikka sekä Sininauha
- **Terveyden edistämisen työ** hyvin vaihtelevaa. Osalla alueille työtä ei juurikaan ole, ainakaan säännönmukaisesti.
 - Milli tärkeässä roolissa Turun seudun lähikunnille.
 - Ehkäisyyn ja raskauden ehkäisyyn ei pääsääntöisesti säännönmukaisia malleja. Kaivataan raskauden ehkäisyyn yhteinen toimintamalli. Kapselinlaitto koulutukset?
 - Pistovälinevaihto 4 yksikössä (1 näistä A-klinikka, muut omaa).
 - Missä hoidetaan infektiot liittyen päihteiden käyttöön?

THL28§
Päihde- ja riippuvuushoito on suunniteltava ja toteutettava siten, että se muodostaa toimivan kokonaisuuden muun sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa sekä hyvinvointialueella ja kunnissa tehtävän ehkäisevän päihdetyön kanssa.

- **Yhteistyö somaattisen hoidon kanssa** hyvin erilaista.
 - Samoissa tiloissa avoterveydenhuollon kanssa olevilla yksiköillä yhteistyö koettiin hyväksi.
 - Osalla yksiköistä toimivat konsultaatiomallit ja potilastietojärjestelmään liittyvät tavat hoitaa yhteistyötä.
 - Kaivataan yhteisiä konsultaatiomalleja.
- **ESH yhteistyöhön** vain yhdellä kunnalla säännöllinen ja vakiintunut käytäntö. Muualla koetaan riittämättömäksi.
 - Yhdellä yksiköllä ostopalvelun kautta yhteys erikoissairaanhoidon, koetaan tärkeänä, mutta pitäisi jalkauttaa omaksi työksi.
 - Korvaushoidon konsultaatioryhmiin osallistutaan melkein koko alueelta aikataulumahdollisuuksien mukaan.
 - Kaivataan yhteisiä konsultaatiomalleja.

THL28§
Päihde- ja riippuvuushoitoa saavalle potilaalle on turvattava hänen tarvitsemansa terveyden- ja sairaanhoidon kokonaisuus. Päihde- ja riippuvuushoitoa on toteutettava myös perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteistyönä. Potilaan siirtyessä hoitoa antavasta yksiköstä toiseen tai sosiaalihuollon laitos- tai asumispalveluihin on turvattava tarpeenmukaisen hoidon jatkuvuus

- **Ajoterveysseuranta** koko alueella, yhtä lukuun ottamatta omana työnä.
 - Yhteiset ohjeistukset kaivataan.
 - Alkoholivieroituslääkkeiden otto epäselvää alueilla, joilla ei ole valvottua lääkkeenottomahdollisuutta.
- **Päihdekartoitusten** tekeminen hyvin vaihtelevaa sekä epäselvää.
 - Kaksi yksikköä ostavat A-klinikalta, muutoin omana työnä.
 - Olemassa selkeitäkin malleja mm. lastensuojelun arvioihin. Voisiko monistaa muillekin alueille?
 - Muut kuin lastensuojelun arviot? Asuminen? Työkyky?
- **Itsehoitoa** ei säännönmukaisesti käytössä.
 - Terapianavigaattorin rooli päihdeasiakkaiden kanssa herättää paljon kysymyksiä.
 - Päihdelinkin ja Mielenterveystalon sivuja pienissä määrin käytössä.
- **Toiminnallisten riippuvuuksien hoito** osaksi kaikkia yksiköitä
 - Koulutukset, tiedottaminen.

Terveysthuollon päihdehoidon henkilöresurssit 06/23

- Alue 1: 8 sh, 1 Iri (koho), 1 ostopalvelu Iri, 1 Iri resurssi ta:lta.
- Alue 2: 3,5 sh, 1 ostopalvelu psykiatri, 0,5 psykologi.
- Alue 3: 10,5 sh, 2 lh, 2,5 psykologia, 1 Iri.
- Alue 4: 3 sh, 2 lh, 1 Iri resurssi ta:lta, (Kemiönsaari A-klinikka 100%).
- Alue 5: 5 (?) sh, 1 lh, 2 Iri resurssi ta:lta, 1 sos.tt.
- Alue 6: 6 sh, Iri ?
- Alue 7 & 8: 1 sh, 1 lh, 0,5 psykologi, 0,5 sos.ohj, Iri resurssi ta:lta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden yhteensovittaminen Shl 24§, 24a§ Thl 28§

Sosiaalihuollossa tehtävä päihde- ja riippuvuustyö on suunniteltava ja toteutettava siten, että se muodostaa toimivan kokonaisuuden muun sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa

Päihde- ja riippuvuustyön erityisiä palveluja tulee sovittaa yhteen päihde- ja riippuvuushoidon kanssa.

Päihde- ja riippuvuushoito on suunniteltava ja toteutettava siten, että se muodostaa toimivan kokonaisuuden muun sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa

- Alueilla pääsääntöisesti asiakaskohtaista verkostoyhteistyötä, joka toteutuu yksittäisiä kertoja asiakasprosessissa
- Alueella 3 ja 5 osittain tavoitteellista pitkäjänteistä palveluiden yhteensovittamista asiakasprosessin eri vaiheissa
- Työntekijöiden säännöllisiä monialaisia yhteistyö tapaamisia on joillakin alueilla kun taas yhteistyörakenteet puuttuvat joiltakin alueilta kokonaan.
- Monilaisia yhteistyötapoja rakenteissa: työryhmiä, tiimejä sekä yhteistyö kuvioita ostopalveluiden kanssa esim. A-klinikan kanssa.

Sosiaali- ja yhteiset palvelut Thl 8a§ ja Shl 2a§

- Alueet kuvasivat tässä miten heidän organisaatiossa työskentelee toisen organisaation ammattihenkilö (esim. työikäisten palveluissa sh)
- Ainoastaan alueella 3 Kaarinassa toimii lain näkökulmasta yhteisenä palveluna Vintti ja alueella 5 Naantalissa pämi työn tiimi täyttää nämä kriteerit osittain.

Huomioita:

- Alueilla ymmärretään hyvin monilaisen yhteistyön tärkeys ja velvoite palveluiden yhteensovittamiseen
- Monilaista yhteistyötä tehdään kuitenkin pääsääntöisesti vain yksittäisissä asiakastilanteissa yksittäisillä kerroilla
- Yhteisen pta:n ja hta:n tekeminen on äärimmäisen harvinaista
- Asiakas- ja hoitosuunnitelmien yhteinen päivittäminen, arviointi ja tavoitteiden asettelu yhdessä on harvinaista.
- Suunnitelmallinen tavoitteellinen työskentely yhteisen asiakkaan asioissa toteutuu harvoin.
- Yhteistyörakenteita on rakennettu ostopalveluiden arvioinnin ympärille pääasiassa.